Gözaltında Kötü Muamele Soruşturması

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi İkinci Bölüm	15.09.2026	İhlal

ESAS NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2022/52884	Anayasa 17/3, Anayasa 5, CMK 141, 6216 s.K. 50

ÖZET

Protestoda gözaltına alınan avukatın kötü muamele şikâyetinde, iddiayı destekleyen bağımsız tanık dinlenmeden, görevliler tespit edilmeden ve kolluk tutanaklarına dayanılarak kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmesi kötü muamele yasağının usul boyutunu ihlal etti.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/gozaltinda-kotu-muamele-etkili-sorusturma-aym-2022-52884/ →

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle aktarılmıştır. Heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

(Başvuru Numarası: 2022/52884)

Karar Tarihi: 15/9/2026

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kolluk görevlilerinin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı eylemlerine maruz kalınması ve bu konuda etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/4/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet suçuna ilişkin olarak kolluk görevlileri tarafından düzenlenen tahkikat evrakına göre 24/11/2021 tarihinde ekonomik krizi protesto etmek amacıyla (...) Meydanı'nda (Çanakkale) düzenlenen ve dört gün süreceği öngörülen basın açıklaması ve yürüyüş etkinliği için emniyet tedbirleri alınmış, eylem sonrası dağılmayarak yürüyüşe geçmek isteyen grubun uyarılara rağmen direnmesi üzerine gruba kademeli ve orantılı güç kullanılarak müdahale edilmiş, birbirlerine sarılarak yere yatmak suretiyle direnç gösteren gruptan aralarında başvurucunun da olduğu toplam 14 kişi yakalanmıştır.

6. Olay hakkında bilgi verilen nöbetçi Cumhuriyet savcısı, yakalanan şahısların sağlık raporlarının alınması ve ifadelerinin ardından salıverilmeleri talimatını vermiştir. Başvurucunun emniyet müdürlüğüne getirilmesinden bir süre sonra avukat olduğunun anlaşılması üzerine yine savcılık talimatıyla kimlik tespiti yapılmış ve başvurucu, ifadesi alınmaksızın serbest bırakılmıştır.

7. Şikâyet üzerine Çanakkale Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından 2021/11827 numaralı dosya üzerinden soruşturmaya başlanmıştır. Bu soruşturma kapsamında;

i. Başvurucu 29/11/2021 tarihli şikâyet dilekçesinde ve 31/1/2022 tarihinde alınan savcılık ifadesinde ekonomik protestolar sırasında yaşlı vatandaşlara yönelik kötü muameleyi engellemek amacıyla avukat kimliğiyle müdahalede bulunduğunu, avukat olduğunu beyan etmesine rağmen zor kullanılarak gözaltına alındığını, iki kadın polis tarafından kollarının sıkılarak araca götürüldüğünü belirtmiştir. Araca bindirildiği sırada sivil kıyafetli bir erkek polisin eliyle cinsel saldırı imasında bulunarak "Sen işkence görmemişsin, sana bir işkence ederim." şeklinde kendisini tehdit ettiğini, araç içinde bir kadın polisin ise kendisine "Gerizekalı." diyerek hakaret ettiğini, "Avukatmış, görüşeceğiz." şeklinde tehdit savurarak arkasından boğazına sarıldığını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca hastanedeki sağlık kontrolünün yüzeysel olduğunu, yaklaşık üç saat boyunca hukuka aykırı biçimde kolluk aracında bekletildiğini belirterek ilgili görevlileri teşhis edebileceğini beyan etmiştir.

ii. Başvurucunun genel adli tıp muayene raporu celbedilmiş; raporda, her iki bilekte hassasiyet bulgusunun mevcut, yaralanmasının ise basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte olduğu belirtilmiştir.

iii. Başvurucunun şüpheli olarak yer aldığı 2021/12494 sayılı soruşturma dosyasındaki görüntü inceleme ve tespit tutanağı ile diğer şüphelilerin ifadeleri temin edilmiştir.

8. Görüntü inceleme ve tespit tutanağında 00043 numaralı kayıtta başvurucunun yakalanarak bir kadın görevli eşliğinde kolluk aracına götürüldüğü ve bu sırada "Bırak." şeklinde bağırdığı, MOBESE kayıtlarında ise başvurucunun koşarak müdahale alanına ulaştığı, uyarılmasına rağmen

uzaklaşmaması üzerine iki kadın görevlinin başvurucunun koluna girerek onu kolluk aracına doğru götürdüğü tespit edilmiştir.

9. Yakalanan on dört kişinin beyanlarında çoğunlukla polis şiddetinden şikâyetçi olduğu anlaşılmıştır. Bunlardan (...) 24/11/2021 tarihinde kollukta alınan beyanında "...avukat (...) gözaltı aracında bulunan sarışın 1.60 boylarındaki kadın polis vurdu ve kafasını cama çarptı..." şeklinde ifade vermiştir.

10. 22/2/2022 tarihinde Başsavcılığın yaptığı soruşturmanın sonucunda adli muayene raporunda boyun bölgesinde yaralanma tespit edilmemesi, yalnızca her iki bilekte hassasiyet bulgusuna yer verilmesi, kamera kayıtlarında hakaret veya tehdit içerikli bir davranışın saptanamaması, müştekinin iddialarını destekleyen tanık beyanı veya başka somut delilin bulunmaması karşısında kolluk görevlilerinin müdahalesinin görevlerinin gerektirdiği ölçüyü aştığını gösteren yeterli emareye ulaşılamadığından zor kullanma yetkisinin aşılması ve görevi kötüye kullanma suçlarının yasal unsurlarının oluşmadığı, tehdit ve hakaret suçları yönünden ise müştekinin soyut beyanı dışında kamu davası açılmasını gerektirecek nitelikte delil bulunmadığı gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmiştir.

11. Karara itiraz edilmiş, itiraz üzerine Çanakkale 1. Sulh Ceza Hâkimliği 24/3/2022 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir.

12. Nihai karar başvurucu tarafından 4/4/2022 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Anayasa Mahkemesinin 15/9/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

14. Başvurucu; avukat olduğunu, 24/11/2021 tarihinde bir müvekkili tarafından Çanakkale Merkez (...) Meydanı'nda gerçekleştirilen protesto gösterisinde polisin orantısız güç kullandığının telefonla bildirilmesi üzerine olay yerine gittiğini, burada kolluk görevlilerini uyardığı esnada kendisinin de gözaltına alındığını, kolluk aracına götürülürken erkek bir polis memuru tarafından cinsel içerikli ifadelerle sözlü tacize maruz kaldığını, kolluk aracı içindeyken de bir başka polis memurunun sözlü ve fiziksel şiddetine uğradığını, olay nedeniyle yaptığı şikâyetin etkili soruşturulmayarak kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiğini ifade ederek kötü muamele yasağı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

15. Bakanlık görüşünde; değerlendirme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşullarının gözetilmesi gerektiği bildirilmiştir.

2. Değerlendirme

16. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

17. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir: "Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

18. Anayasa'nın 5. maddesi şöyledir: "Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

20. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır ([1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 111, 112, 114-117; [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

21. Olayda başvurucu hakkında 2911 sayılı Kanun'a muhalefet suçu kapsamında yürütülen soruşturmada alınan genel adli tıp raporunda her iki bilekte hassasiyet bulgusuna yer verilmiştir. Başvurucu, serbest bırakılmasının ardından iddia ettiği diğer yaralanmalar için adli tıp uzmanından rapor almamıştır. Bununla birlikte aynı olay kapsamında yakalanan (...) kollukta olaydan hemen sonra alınan beyanında kolluk aracında bulunan bir kadın polis memurunun başvurucuya vurduğunu ve başvurucunun kafasını cama çarptığını açıkça ifade etmiştir. Bu beyanın olayın hemen ardından ve başka bir soruşturma kapsamında alınmış olması önemlidir. Dosyada (...) beyanını verdiği sırada başvurucunun daha sonra ileri sürdüğü kötü muamele iddiasından haberdar olduğunu gösteren herhangi bir bilgi de bulunmamaktadır. Bu itibarla söz konusu beyan, başvurucunun anlatımından bağımsız biçimde ortaya çıkmış, bu anlatımı doğrular nitelikte ve soruşturma bakımından özel önem taşıyan bir delildir. Elde edilen deliller değerlendirildiğinde başvurucunun kötü muameleye maruz kaldığına ilişkin iddiasının savunulabilir nitelikte olduğu kanaatine varılmıştır.

22. Başsavcılığın şikâyet üzerine soruşturma başlatarak başvurucunun ifadesine başvurması ve ilgili soruşturma evrakını celbetmesi olumlu adımlar olmakla birlikte maddi gerçeğin ortaya çıkarılması için zorunlu olan usuli işlemlerin ihmal edildiği görülmüştür. Bu doğrultuda olayın gerçekleşme koşullarının şüpheye yer bırakmayacak biçimde tespiti için herhangi bir tanık araştırması yapılmamış, başvurucunun iddialarını doğrudan destekleyen ve olaya ilişkin görgüsü ilk dosyada açıkça yer alan tanığın bu soruşturma kapsamında ifadesine başvurulmamıştır. Bunun yanı sıra başvurucuya müdahalede bulunduğu ileri sürülen kolluk görevlilerinin kimliklerinin tespiti ve beyanlarının alınması yönünde somut bir adım atılmadığı gibi başvurucunun açıkça yapabileceğini belirttiği teşhis işlemi de gerçekleştirilmemiştir. Ayrıca iddiaların odağında yer alan kolluk aracı da dâhil olmak üzere olayın gerçekleştiği tüm alanları kapsayan özgü ve kapsamlı bir kamera araştırmasının yapılmadığı anlaşılmıştır.

23. Öte yandan Başsavcılık, iddiaların odağındaki kolluk görevlilerince tanzim edilen belgelerin doğruluğunu bağımsız unsurlarca araştırmaksızın, münhasıran başvurucu hakkında yürütülen soruşturma dosyasındaki verilere dayanarak kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Oysa olayın şüphelisi konumundaki kişilerce düzenlenen, doğruluğu denetlenmeyen ve başkaca bağımsız somut delillerle desteklenmeyen tutanakların tek başına karara esas alınması soruşturmanın bağımsızlığını zedeler ([GK], B. No: 2014/788, 16/11/2017, § 61). Başsavcılık kararında polis memurlarının görevlerinin gerektirdiği ölçüde orantılı güç kullandıkları değerlendirilmiş ise de başvurucunun kendisine karşı güç kullanılmasını gerektirecek hangi somut, saldırgan veya direnç içeren davranışta bulunduğu açıklanmadığı gibi tanığın aksi yöndeki önemli beyanları da tamamen değerlendirmesiz bırakılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun iddiaları hakkında yürütülen ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının gerektirdiği etkililikte olmadığı sonucuna varılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

25. Kötü muamele yasağının maddi boyutunun incelenebilmesi için olayın gerçekleşme biçimi ve koşulları yeterli açıklıkta ortaya konulmalıdır. Eldeki olayda ise etkili bir soruşturma yürütülmemesi

nedeniyle maddi vakıalar bu açıklık düzeyine kavuşturulamamıştır. Maddi olgular yeterli açıklık düzeyine kavuşturulmadan yasağın maddi boyutu yönünden sağlıklı bir anayasal değerlendirme yapılması mümkün değildir. Bu nedenle maddi boyut bakımından ayrıca inceleme yapılmasına gerek yoktur.

B. Diğer İhlal İddiaları

26. Başvurucunun;

i. Gözaltının ve/veya yakalama işlemlerinin hukuka aykırı olduğu ve/veya hukuka aykırı olarak kolluk aracında bekletildiği iddiası 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesi kapsamında açılacak tazminat davasında incelenebileceğinden, dolayısıyla başvurunun hukuk sisteminde mevcut idari ve yargısal yollar tüketilmeksizin yapıldığı anlaşıldığından (benzer yönde bkz. [GK], B. No: 2014/14061, 8/4/2015; [2. B.], B. No: 2013/3193, 15/10/2015) başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle,

ii. Başvuru dilekçesinde ifade ettiği şekliyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü avukatlık mesleğinin güvencesi hakkının, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin ortak koruma alanına girmediğinden ([1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18) konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. GİDERİM

27. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturmanın şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturmaya konu eylemlerle ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

30. Bununla birlikte yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında ve eski hâle getirme kuralı çerçevesinde başvurucuya talebine bağlı olarak net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Çanakkale Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2021/11827) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/9/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.